

Dit is wat ik me herinner

Hinde De Metsenaere

Dit is wat ik me herinner

Auteur: Hinde De Metsenaere
Coverontwerp: Robin Deblieck
ISBN: 9789402166774
© 2017 Hinde De Metsenaere

I shall be telling this with a sigh
Somewhere ages and ages hence:
Two roads diverged in a wood, and I –
I took the one less traveled by,
And that has made all the difference.

Robert Frost, uit: *The Road Not Taken*

Zus verdween vroeg in de ochtend op een van de warmste zomerdagen van dat jaar. Ze glipte het huis uit zoals ze altijd deed, glipte het woud in zoals ze altijd deed, maar kwam nooit terug.

Achteraf bekeken duurde het veel te lang voor we beseften dat er iets niet klopte. Dat zus die dag niet voor het avondeten naar huis kwam, vonden vader en moeder allang niet onrustwekkend meer. Ze hielden gewoon een portie van het eten voor haar apart; zus bleef wel vaker langer weg. Ik maakte daar geen opmerking meer over, al dacht ik er nog steeds het mijne van. Ook toen zus de volgende ochtend niet aan de ontbijttafel verscheen, vonden vader en moeder dat niet vreemd. Net als ik gingen ze ervan uit dat zus wel weer voor dag en dauw wakker was geworden en al had ontbeten nog voor wij waren opgestaan. Het was pas toen moeder na ons ontbijt zus' avondeten onaangeroerd in de oven terugvond en ik de trap op- en afrende met de bevestiging dat haar bed inderdaad onbeslapen was, dat er iets begon te dagen.

Vader liet er geen gras over groeien. Hij liep het huis uit en trommelde buren en vrienden op om te helpen zoeken. Meer dan vijftien mannen en vrouwen verzamelden bij ons thuis. Ze kwamen via de achterdeur naar binnen. Ik leidde hen naar de woonkamer. Daar staarde moeder nerveus door het raam en kon aan niets anders denken dan aan haar oudste dochter. Iedereen liep bij het binnenkomen naar haar toe en gaf haar een hand, een knuffel, een kneepje in haar schouder.

Het komt wel goed, hoorde ik iemand zeggen. Woorden die zo weinig overtuigend en hol klonken dat ik ze vanaf dat

moment niet meer als een geruststelling, maar als de voorbode van onheil ging beschouwen. Het komt wel goed betekende dat de situatie heel ernstig was.

Moeder forceerde een glimlach en keek weer door het raam. Daarom zette ik thee en bood ik iedereen chocolade aan. Dat leek me noodzakelijk: dat er zelfs op momenten van angst en onzekerheid iemand was die zorgde voor thee en chocolade.

Een uur nadat vader voor de eerste keer het huis uit was gelopen, hoorden we hem terugkomen, of liever, we hoorden de politiehonden blaffen die hem en de speurders vergezelden. Alsof dat het signaal was dat ze stilzwijgend hadden afgesproken, stond iedereen op. Kopjes werden rinkelend op de salontafel gezet en ineens was de woonkamer weer leeg, op moeder en mij na. Moeder wou thuisblijven voor het geval zus terug zou komen en ik durfde haar niet alleen te laten. Ze beet tot bloedens toe aan haar nagels zonder het te merken; ik wist niet hoeveel spanning ze nog aankon.

Zodra iedereen het huis uit was, kwam ik naast haar bij het raam staan, het raam dat uitkeek op het woud. We zagen vader en de anderen tussen de bomen. Ze lieten de honden aan een truitje ruiken dat zus twee dagen eerder had gedragen. De honden wisten wat er van hen werd verwacht. Ze stoven het woud in, lijnrecht naar het verwilderde, oudere gedeelte verderop, waar we hen door het raam niet meer konden zien. Vader, burens, vrienden en politie volgden. Ze verdwenen uit het zicht. Wij konden enkel wachten.

Toen begon moeder te trillen. Ik leidde haar naar de sofa en daar bleef ze de hele dag als versteend zitten. Ze zei niets, maar haar ogen spraken boekdelen. Paniek. Angst. Bange, breekbare hoop. Het kopje thee dat ik haar aanreikte, liet ze uit haar handen vallen. De aanblik van de scherven deed haar in tranen uitbarsten. Ik sloeg mijn armen om haar heen en probeerde haar te sussen. Ik wou zeggen dat zus terug zou

komen, dat ze haar zouden vinden, maar ik kreeg de woorden niet over mijn lippen.

De dag kroop voorbij en met elke minuut werd onze angst groter en onze hoop kleiner. Pas bij het vallen van de avond zagen we eerst de honden, daarna de mannen en vrouwen in de verte verschijnen. Moeder sprong op uit de sofa. Ik stopte met ijsberen. We tuurden en telden. Ik durfde niet luidop te zeggen wat overduidelijk was: ze waren met evenveel als ze vertrokken waren. Ik herkende vader vanop afstand. Zijn afhangende schouders beloofden niets goeds.

Moeder zei niets. Ik zei niets. Ik nam haar hand en met bange voorgevoelens hoorden we vader en de anderen het hek openen, om het huis lopen, door de tuin en via de achterdeur naar binnen. Vader verscheen als eerste in de deuropening. Hij zei niets.

Moeders ogen schoten gealarmeerd van vader naar het raam en terug. Ze moet verloren gelopen zijn, zei ze. Ze moet verloren gelopen zijn. Zeg me dat ze verloren gelopen is!

Vader liep naar haar toe.

Ze begroef haar gezicht in zijn hals. Zeg me dat ze verloren gelopen is, smeekte ze. De wanhoop in haar stem sneed door mijn hart.

We hebben niets gevonden, antwoordde hij. We zoeken morgen verder.

Ze moet verloren gelopen zijn, snikte moeder en ze bleef het herhalen tot vader haar in bed stopte en ze uitgeput door spanning en emotie in slaap viel.

Ze kan niet verloren gelopen zijn, zei ik toen vader en ik alleen in de keuken zaten. Zus kent het woud als haar broekzak.

Ik weet het. Vader zuchtte. Hij liet zijn hoofd op zijn gevouwen handen rusten. Ik maak me zorgen, zei hij. Het was zo vreemd. Toen de honden haar geur te pakken hadden, was

ik ervan overtuigd dat we haar op het spoor waren. Maar dat diepe woud ... Ben je er ooit al geweest?

Ik schudde het hoofd. Dat wist hij toch.

We konden de honden amper bijhouden, zei vader. Toen we ze uiteindelijk vonden, stonden ze verward in alle richtingen te blaffen. Niets hadden we er nog aan. We hebben dan maar op goed geluk verder gezocht. Ik ben zelfs tot bij de kluzenaar geweest, stel je voor. Maar niets. Nergens.

Ik roerde in het kopje warme melk dat ik al zo lang als ik me kon herinneren 's avonds voor het slapengaan dronk. Ik dacht aan zus en vroeg me af of vader niets had gevonden omdat zus niet gevonden kon worden, of omdat ze niet gevonden wou worden.

Zus en ik groeiden op in de schaduw van het woud. Ons ouderlijk huis was een van de laatste die zo dicht tegen de woudrand stonden. Als ik als kind over de houten omheining achter in de tuin leunde, kon ik de buitenste rij bomen net niet aanraken. Klimop rankte vanuit het woud tot in onze dakgoten en door het grote raam in de woonkamer keken de bomen bij ons naar binnen.

Onze ouders hadden het huis niet zelf gebouwd. Vader, die net als moeder enig kind was geweest, had het geërfd van zijn moeder, die het had geërfd van haar ouders. Zo was het al enkele generaties in de familie. Elke generatie had het aan de wensen en noden van de tijd aangepast, opgelapt, deels afgebroken of net uitgebreid, waardoor het een collage van wel vijf verschillende bouwstijlen leek. Hoewel vader er eerst alleen, daarna samen met zijn leerjongens in was geslaagd de grootste chaos weg te renoveren, bleef het huis er uitzien als een verzameling bijgebouwtjes en tussenverdiepingen, lukraak tegen en op elkaar gestapeld en trots dat het overeind bleef.

Toen onze ouders er introkken (zus was twee en ik bewoog voor het eerst in moeders buik), vroegen de burenhen verbaasd waarom ze hun energie nog staken in een huis dat gauw voor het woud zou moeten wijken. Bij de volgende rij bomen zou het worden gesloopt. Waarom investeerden ze niet in een mooi, nieuw huis aan de andere kant van het dorp?

Dan wees vader naar de bomen die de tuin al met hun kruinen overwelfden en zei: Wij belanden nog sneller in het

woud dan het woud in ons huis. Zo'n vaart zal het allemaal niet lopen.

Hij had gelijk. Het woud was al zo groot dat het verschillende decennia duurde voor er een nieuwe buitencirkel moest worden aangeplant. De bomen die net buiten het bereik van mijn vingertoppen groeiden, mochten hun takken wel reikhalzend naar ons uitstrekken, mochten het grootste deel van de tuin wel in schaduw hullen, maar ze hadden nog geen recht op het huis.

Ik werd kort na de jaarwisseling geboren. Volgens de boomhoroscoop moest er voor mij een spar worden geplant. Een heel bijzondere boom, zei vader elk jaar op mijn verjaardag, want het was de enige boom die ook in de winter groen bleef zonder dat er iemand onder begraven lag.

Zus, toen bijna drie, had het vooruitzicht van een levende pop in huis zo opwindend gevonden dat ze de dagen voor de uitgerekende bevallingsdatum niet van moeders zijde had willen wijken, of zo vertelde moeder toch. Ze was ervan overtuigd dat ik vier dagen te vroeg geboren werd omdat ook ik niet langer had kunnen wachten om haar te leren kennen. Vanaf het moment dat moeder me in haar armen legde, waren we onafscheidelijk.

Je bent nu een grote zus, had moeder haar gezegd.

Het was een taak die zus met plezier op zich nam. Ze kroop bij me in mijn box en schudde met rammelaars tot ik glimlachte. Ze hielp moeder me in bad te stoppen en te verschonen. Ze deelde al haar speelgoed met mij (behalve haar knuffelbeer, daarmee mocht ik niet spelen, en als ik hem toch in mijn grijpgrage handjes kreeg, gaf ze me er een ander stuk speelgoed voor in de plaats). Toen moeder me na maanden van nachtelijke borstvoeding op een aparte kamer wilde leggen, maar na enkele slapeloze nachten tot de conclusie kwam dat ik alleen niet wou slapen, was zus het die voorstelde om met mij haar kamer en het licht van haar

groene nachtlampje te delen. Als ik de slaap dan nog niet kon vatten, kroop ze dicht tegen me aan en neuriede ze zachtjes tot ik ophield met huilen.

Onze hele kindertijd lang ontfermde zus zich over mij. Toen ik oud genoeg was voor school, nam ze me bij de hand en huppelden we samen naar de schoolpoort. Het was niet ver, drie straten maar. We stonden er nog voor iemand zich had kunnen afvragen of we nog niet te jong waren om alleen naar school te lopen. We speelden samen op het speelplein tot onze schooljuffen ons elk naar een ander leslokaal loodsten, maar elke pauze stond zus me weer op te wachten. Haar vriendjes werden mijn vriendjes. We sprongen touwtje of knikkerden. Een keer haalde een van haar klasgenootjes het in zijn hoofd om me te jong te noemen voor hun spel.

Haar wil ik er niet bij, had hij gezegd.

Als zij weggaat, dan ik ook, had zus geantwoord. Ze had mijn hand genomen, had de jongen de rug toegekeerd, en de andere kinderen waren haar gevolgd.

Maar ook daarna, toen we onze eigen, verschillende interesses ontdekten en we geen kinderkamer meer deelden (voornamelijk omdat zus puberde en meer privacy wou), zochten we elkaars gezelschap steeds weer op. Op zomerdagen gingen we pootjebaden in de beek net buiten het dorp. Als het echt warm was, vleiden we ons als twee waternimfen uit moeders verhalen in het ondiepe water en bleven net zo lang onder als onze longen toelieten. Daarna legden we ons te drogen en te zonnen in het gras. Zus had vaak een boek bij zich en verloor lezend de wereld uit het oog. Ik observeerde de mensen om ons heen, de jongens die vanuit hun ooghoeken naar zus lonkten zonder dat ze het merkte.

Op donkere en gure winteravonden sloten we de gordijnen in de woonkamer en kropen we onder een plaid in de sofa. Dan

stak vader het haardvuur aan en vertelde moeder sprookjes en sagen, mythen en legenden, verhalen die waargebeurd waren, verhalen die waargebeurd leken, en soms verhalen die ze zelf had verzonnen. Haar verhalen hadden altijd een betekenis, soms een expliciete moraal aan het einde, soms een verborgen inzicht dat mij pas duidelijk werd nadat vader ons in bed had gestopt en ik nog even stiekem naar de kamer van zus was geslopen om het er met haar over te hebben. Op de overloop hoorde ik onze ouders beneden zacht praten en lachen. Het waren geruststellende geluiden.

Moeders lievelingsverhaal was dat over het ontstaan van het woud. Ze vertelde het vaak en zus en ik luisterden graag, ook al kenden we het zo ongeveer uit het hoofd.

Het ging over een jonge moeder die haar kind verloor, een jongen of meisje, dat kon niemand tegenwoordig meer met zekerheid zeggen. Een paar weken na de geboorte hield het kind midden in de nacht gewoon op met ademen en stierf in alle rust en stilte, zonder te weten dat het ooit had geleefd.

Niets kan de paniek en het verdriet van de moeder beschrijven toen ze haar kind 's ochtends levenloos in zijn wiegje vond. Ze klemde het tegen zich aan en huilde en schreeuwde zo hartverscheurend luid dat de burens gelaarmerd de deur van het huis inbeukten. In de kinderkamer vonden ze de jonge moeder gewikkeld rond het lichaam van haar dode kind, alsof ze probeerde het met haar hartslag opnieuw tot leven te wekken. De burens probeerden haar te kalmeren en het kind van haar over te nemen, maar de moeder krabde en beet naar iedereen die ook maar een vinger naar het kind durfde uit te steken. Pas toen het kleine lichaampje koud en stijf was geworden en er geen tranen meer over waren om het te bewenen, legde de moeder het zelf in de wieg terug, dekte het toe, en zong het droevigste wiegeliedje dat in het dorp ooit was gehoord.

Volgens de traditie moest het kind zo snel mogelijk worden begraven, als het kon nog de dag zelf. Dat wist de

moeder, maar toch schoof ze de begrafenis dagenlang vertwijfeld voor zich uit. Ze kon de gedachte niet verdragen dat ze haar kind zou moeten opsluiten in een kist en afstaan aan de dood, die het zou laten rotten onder een scheefzakkende grafsteen. Ze wou het zien opgroeien en sterk worden. Daarom besloot ze het aan de wortels van een boom toe te vertrouwen, in de hoop dat het in die boom verder zou leven.

Zo kwam het dat er op een mooie avond aan het prille begin van de lente een kind werd begraven onder de enige eik op de begraafplaats van het dorp, gewikkeld in een wit laken, maar zonder kist en zonder zerk.

In het dorp had iedereen zo zijn mening over die beslissing. Hoewel er hier en daar wel iemand was die begrip voor de jonge moeder wou opbrengen, vonden de meeste dorpsbewoners het maar raar. Ze knikten de moeder weliswaar meelevend toe als ze haar in de dagen na de begrafenis tegenkwamen, maar achter haar rug schudden ze het hoofd. Zoals op het marktplein en in de straten werd gefluisterd: Op termijn zou niets dan de rouwende moeder die dagelijks bij de eik kwam treuren nog aan het kind herinneren, nu de naam noch geboorte- en sterfdatum in steen stonden vereeuwigd. De nagedachtenis aan het kind zou nog sneller verdwijnen dan de bladeren de komende herfst zouden vallen. In die zin was het kind, begraven onder zijn boom, doder dan begraven onder een grafsteen.

Maar toen het effectief herfst werd, moesten de dorpsbewoners hun mening herzien.

Terwijl alle bladeren in de omgeving geel, oranje en rood kleurden alvorens los te laten, bleef de kruin van de eik op de begraafplaats zomers groen. De moeder zag daarin de bevestiging dat haar kind inderdaad in de boom verder leefde. De dorpsbewoners schreven het feit ongelovig toe aan toeval. Maar toen het groen van de eik hartje winter schitterde boven de bevroren en besneeuwde zerken, kon

niemand nog ontkennen dat er iets bijzonders aan de hand was.

Voor de doden die die winter in het dorp te betreuren vielen, werden er geen doodskisten meer gemaakt of zerken uitgebeiteld.

De daaropvolgende herfst hielden meerdere bomen hun bladeren vast en na ettelijke jaren, toen de moeder van de eik, zoals ze bekend was komen te staan, zelf allang tussen de wortels van een treurwilg lag, verried geen enkele boom in het dorp nog wanneer het winter werd.

Nieuwe levensbomen werden geplant, eerst enkel voor de doden, daarna ook voor de levenden, in steeds groter wordende concentrische cirkels rond de eerste eik. Zo ontstond wat het woud van leven en dood werd genoemd, dat groeide met elk kind dat werd geboren en met elke dode die werd begraven.

Het is een verhaal over moederliefde, zei ik.

Het is een verhaal over troost en hoop, zei zus.

Onze ouders waren het soort koppel dat elkaar ook na jaren van verbouwingen, opgroeiende kinderen en slapeloze nachten nog verliefd in de ogen kon staren. Vader zei vaak dat moeder zijn hart met haar stem had veroverd. Ik geloofde hem. Moeder had een prachtige stem. Meer nog dan wanneer ze vertelde, kwam haar stem tot haar recht als ze zong. En zingen deed ze vaak. Zingen was haar leven. Ze gaf zangles aan alle kinderen van het dorp en luisterde soms dorpsfeesten en plechtigheden op. Ook thuis zong ze, als ze kookte, het bedlinnen ververste of het terras van de vele ontspruitende boompjes ontdeed die zich als zaden vanuit het woud tot tussen de terrastegels hadden gesmokkeld.

Ik hoorde haar stem voor het eerst in het woud, zei vader. Ze kwam er met haar leerlingen naar de vogels luisteren.

Weten jullie waarom de vogels zingen, vroeg moeder toen we nog klein waren.

Zus en ik schudden het hoofd en keken haar met grote ogen aan.

Omdat de vogels weten hoe mooi het leven is, zei ze. En wie weet hoe mooi het leven is, zingt de hele dag.

Ze zong de vogels na, zei vader. Het was de mooiste stem die ik ooit had gehoord. Ik wist meteen dat dat de stem was waarnaar ik mijn hele leven wilde luisteren, de stem van de vrouw met wie ik mijn leven wilde delen.

Maar daarnaast vond je moeder eigenlijk gewoon een stuk, grijnsde zus toen we ouder waren.

Ja, zei vader, dat ook. Nog steeds. Waarna hij naar moeder knipogde en ze hem stralend toelachte.

Maar meestal vertelde vader over dingen die hij had meegemaakt op zijn werk. Hij was meester-houtbewerker en kwam daardoor met veel mensen in contact. Hij moest regelmatig op reis om hout te keuren, te kiezen en te kopen. Hij kwam ook vaak bij mensen over de vloer, bij klanten die een kast in de keuken wilden, nieuwe poten voor de stoel die de hond in een woedeaanval stuk had gebeten of luiken om de ramen tegen de komende najaarswinden te beschermen.

Vader hoorde veel en zag veel en zweeg, behalve thuis, wanneer hij met ons voor het avondmaal aan tafel zat: soep en hoofdgerecht in de winter, hoofdgerecht en dessert in de zomer. Keer op keer drukte hij ons op het hart dat wat hij tegen ons zei ook onder ons moest blijven. Hij had een bloeiende zaak opgericht met een goede reputatie. Hij wilde niet dat die reputatie door roddelpraat op het spel werd gezet.

Hij was een van de beste houtbewerkers van het land, ook al zei hij dat nooit zelf. Een keer was hij door het paleis ontboden om een nieuwe wieg voor het jongste prinsje te maken (iets waar zus en ik onbescheiden trots op waren). De oude wieg was samen met een deel van de kinderkamer in vlammen opgegaan toen er brand was uitgebroken. Het voorval werd officieel verzwegen, maar desondanks, of net